

Warszawa, dnia 8 sierpnia 2023 r.

**PAŃSTWOWA
KOMISJA WYBORCZA**

ZPOW.611.5.2023

INFORMACJA

**o zasadach i sposobie zgłaszania kandydatów na senatorów w wyborach do Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 15 października 2023 r.**

W sprawach nieuregulowanych w dziale IV Kodeksu wyborczego „Wybory do Senatu”, na podstawie art. 258 Kodeksu wyborczego stosuje się odpowiednio przepisy działu III „Wybory do Sejmu”. W związku z tym, ilekroć przy opisie trybu postępowania zostanie podany przepis z działu III Kodeksu wyborczego oznacza to, że ma on zastosowanie przy zgłaszaniu kandydatów na senatora.

1. Uprawnionymi do zgłaszania kandydatów na senatora są komitety wyborcze utworzone w celu zgłaszania list kandydatów na posłów i kandydatów na senatorów lub tylko kandydatów na senatorów, które uzyskały od Państwowej Komisji Wyborczej uchwałę o przyjęciu zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego (art. 98).
2. Kodeks wyborczy określa następujące **warunki zgłoszenia kandydatów na senatorów**:
 - 1) komitet wyborczy może w okręgu wyborczym zgłosić tylko jednego kandydata na senatora (art. 264 § 1);
 - 2) komitet wyborczy partii politycznej, która wchodzi w skład koalicji wyborczej utworzonej dla wspólnego zgłaszania kandydatów na senatorów lub dla wspólnego zgłaszania list kandydatów na posłów i kandydatów na senatorów, nie może samodzielnie zgłaszać kandydatów na senatorów (art. 263 § 1). Komitet wyborczy partii politycznej może natomiast zgłaszać samodzielnie kandydatów na senatorów, jeżeli partia wchodzi w skład koalicji wyborczej utworzonej wyłącznie w celu wspólnego zgłaszania list kandydatów na posłów;
 - 3) kandydat na senatora może być zgłoszony tylko w jednym okręgu wyborczym i tylko w ramach zgłoszenia przez jeden komitet wyborczy (art. 264 § 2);

4) nie można kandydować równocześnie na posła i na senatora (art. 193 § 2);

3. Kandydatem na senatora może być osoba, która:

1) jest **obywatelem polskim**;

2) ma prawo wybierania w tych wyborach;

3) najpóźniej w dniu głosowania kończy 30 lat (art. 99 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Nie ma obowiązku zamieszkiwania na obszarze okręgu wyborczego, w którym kandydat zostanie zgłoszony.

4. **Nie może być kandydatem na senatora osoba:**

1) pozbawiona praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu;

2) pozbawiona praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu;

3) ubezwłasnowolniona prawomocnym orzeczeniem sądu;

4) skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;

5) wobec której wydano prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające utratę prawa wybieralności, o którym mowa w art. 21a ust. 2a ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z2023 r. poz. 342, 497 i 1195).

5. **Kandydata na senatora w danym okręgu wyborczym zgłasza się do właściwej okręgowej komisji wyborczej nie później niż do godz. 16.00 w dniu 6 września 2023 r.** (art. 211 § 1).

6. Uprawnionym do zgłoszenia kandydata na senatora w imieniu komitetu wyborczego jest pełnomocnik wyborczy komitetu wyborczego (zwany dalej pełnomocnikiem wyborczym) lub osoba imiennie przez niego upoważniona (art. 211 § 4). Upoważnienie powinno zawierać:

1) pełną nazwę komitetu wyborczego;

2) nazwisko i imię pełnomocnika wyborczego udzielającego upoważnienia;

3) dane osoby upoważnionej;

4) wskazanie zakresu udzielonego upoważnienia, tj. upoważnienie do zgłoszenia na określonym obszarze kandydatów na senatora w imieniu wymienionego z nazwy komitetu wyborczego.

Treść upoważnienia powinna zawierać wyraźne stwierdzenie, iż osoba wymieniona w upoważnieniu – **z podaniem jej nazwiska, imion, adresu zamieszkania i numeru PESEL** – została upoważniona przez pełnomocnika wyborczego do zgłoszenia kandydata (lub kandydatów) w imieniu wymienionego z nazwy komitetu wyborczego w okręgu wyborczym nr (lub okręgach wyborczych nr) do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w wyborach zarządzonych na dzień 15 października 2023 r. Zakres upoważnienia może obejmować również zgłoszenie list kandydatów na posłów z podaniem numerów okręgów wyborczych, wyznaczanie mężów zaufania do obwodowych i okręgowych komisji wyborczych (wystawianie im stosownych zaświadczeń). Upoważnienie powinno być opatrzone:

- a) datą wystawienia,
- b) własnoręcznym podpisem pełnomocnika wyborczego.

Osoba upoważniona nie może upoważniać innych osób do zgłaszania kandydatów.

7. **Kandydata na senatora zgłasza osobiście, na piśmie**, pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona (art. 211 § 4).

W zgłoszeniu należy wskazać:

- 1) **nazwisko i imię osoby zgłaszającej kandydata na senatora** ze wskazaniem, czy zgłoszenia dokonuje pełnomocnik wyborczy czy upoważniona przez niego osoba oraz wskazaniem dokładnego adresu zamieszkania i w celach organizacyjnych numeru telefonu i adresu e-mail osoby dokonującej zgłoszenia;
- 2) **nazwę komitetu wyborczego**, w którego imieniu dokonywane jest zgłoszenie kandydata na senatora **ze wskazaniem adresu jego siedziby**;
- 3) **oznaczenie numeru okręgu wyborczego do Senatu**, w którym zgłaszany jest kandydat;
- 4) **nazwisko, imię** (imiona – zgodnie z danymi zawartymi w ewidencji ludności), **zawód i miejsce zamieszkania kandydata** (art. 212 § 1);
- 5) **nazwę albo skrót nazwy partii politycznej, której kandydat jest członkiem** (nie więcej niż 45 znaków drukarskich, wliczając spacje – art. 212 § 2). Przy nazwisku kandydata, **który nie należy do żadnej partii politycznej należy obowiązkowo umieścić adnotację „nie należy do partii politycznej”**. Zgłaszający kandydata **może wnosić, by przy nazwisku kandydata, który nie należy do partii politycznej, umieścić adnotację „popierany przez”** wymieniając

nazwę albo skrót nazwy tylko jednej partii politycznej, która popiera kandydata (nie więcej niż 45 znaków drukarskich, wliczając spacje). Poparcie kandydata powinno być potwierdzone pismem właściwego statutowego organu danej partii, które należy dołączyć do zgłoszenia kandydata (art. 212 § 3). Wniosek o takie oznaczenie kandydata może być zawarty w zgłoszeniu lub w odrębnym piśmie; zgłoszenie tego wniosku wraz z załączonym potwierdzeniem organu statutowego partii możliwe jest **wyłącznie w czasie zgłaszania listy**. Potwierdzenia poparcia może dokonać również terenowy organ statutowy partii, jeśli jest do tego uprawniony na podstawie statutu partii lub otrzymał pisemne upoważnienie od właściwego organu statutowego.

8. Zgłaszający wskazuje w zgłoszeniu nazwę lub skrót nazwy komitetu wyborczego, którym należy oznaczyć zarejestrowanego kandydata na urzędowych obwieszczeniach oraz na karcie do głosowania (art. 212 § 4). Podany skrót nazwy komitetu wyborczego nie może różnić się od wskazanego w uchwale Państwowej Komisji Wyborczej, o której mowa w pkt 1.

Przykładowy wzór zgłoszenia kandydata na senatora stanowi załącznik nr 1 do informacji.

9. Zgłoszenie każdego kandydata na senatora powinno być poparte podpisami co najmniej 2 000 wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu wyborczym, tj. **ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania w jednej z gmin z obszaru danego okręgu wyborczego** (art. 265 § 1 i § 5). Do wymaganej liczby co najmniej 2 000 wyborców popierających zgłoszenie kandydata na senatora komitetu wyborczego wyborców nie zalicza się podpisów wyborców popierających utworzenie tego komitetu.
10. Prawidłowo sporządzony wykaz podpisów wyborców udzielających poparcia kandydatowi na senatora zawiera na każdej stronie:
 - 1) **nazwę komitetu wyborczego zgłaszającego kandydata** (nie skrót nazwy);
 - 2) adnotację: „**Udzielam poparcia kandydatowi na senatora**
..... (nazwisko i imię — imiona) **zgłaszanemu**
przez (nazwa komitetu wyborczego)

w okręgu wyborczym nr (*numer okręgu*) w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 15 października 2023 r.”;

- 3) **czytelnie wpisane nazwiska, imiona, adresy zamieszkania, numery PESEL, daty udzielenia poparcia oraz własnoręczne podpisy wyborców udzielających poparcia (art. 265 § 3).**

Adres zamieszkania obejmuje: nazwę miejscowości (miasta, wsi, osady) oraz nazwę ulicy i numer domu oraz numer lokalu (mieszkania). **Podawanie kodu pocztowego nie jest wymagane.** W miejscowościach, w których nie ma ulic, konieczne jest wskazanie numeru domu (posesji). Podanie numeru lokalu dotyczy tylko budynków wielomieszkaniowych. **Brak danych lub niepełne określenie adresu zamieszkania spowoduje uznanie poparcia za złożone wadliwie.** Uznaje się za **prawidłowo** udzielone poparcie, gdy zamiast wskazania pełnego brzmienia nazwy miejscowości w rubryce „Adres zamieszkania” popierający posłuży się **powszechnie używanym i jednoznacznie rozumianym skrótem tej nazwy, jeżeli inne dane dotyczące adresu zamieszkania (nazwa ulicy, nr domu, nr lokalu) zostały podane zgodnie z wymaganiami.** Za **prawidłowo** udzielone poparcie uznaje się również takie, w którym zamiast dokładnego podania adresu zamieszkania w rubryce na to przeznaczonej **postawiono znak odnośnika do adresu wskazanego w pozycji bezpośrednio wyżej umieszczonej w wykazie podpisów, jeżeli osoby wymienione w tych pozycjach zamieszkują pod tym samym adresem.**

Obywatele polscy **stale zamieszkali za granicą** mogą udzielić poparcia wyłącznie dla zgłoszenia kandydata na senatora zgłaszanego w okręgu wyborczym nr 44. W takim przypadku wyborcy udzielający poparcia powinni podać na wykazie podpisów faktyczny adres stałego zamieszkania za granicą, przez który należy rozumieć zamieszkanie w określonej miejscowości pod oznaczonym adresem z zamiarem stałego pobytu (art. 5 pkt 9 Kodeksu wyborczego). Natomiast **czasowe przebywanie za granicą** (nawet długotrwałe), jednakże **z zamiarem powrotu na stałe do Polski**, nie oznacza stałego zamieszkania za granicą. Dlatego też, **wyborcy czasowo przebywający za granicą** (nawet długotrwałe), lecz **ujęci w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania w Polsce**, na wykazie podpisów poparcia dla zgłoszenia kandydata na senatora powinni wskazać adres stałego zamieszkania w Polsce. W takim przypadku osoby te mogą

udzielić poparcia jedynie kandydatowi na senatora zgłaszanemu w okręgu wyborczym właściwym dla gminy (dzielnicy), w której ujęte są w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania .

Zgłaszający kandydata zostanie poinformowany o terminie czynności sprawdzających wykaz podpisów. Zgłaszający lub osoba przez niego upoważniona może być obecna przy tych czynnościach. Jednakże jego nieobecność lub osoby przez niego upoważnionej nie wstrzymuje sprawdzania wykazu podpisów.

Przykładowy wzór wykazu podpisów wyborców udzielających poparcia kandydatowi na senatora stanowi załącznik nr 2 do informacji.

11. Do zgłoszenia każdego kandydata na senatora należy dołączyć:

- 1) **upoważnienie wystawione przez pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego** do zgłoszenia kandydata na senatora, **jeżeli zgłoszenia dokonuje osoba upoważniona przez pełnomocnika wyborczego** (zob. pkt 6);
- 2) ewentualny **wniosek o oznaczenie kandydata**, który nie należy do żadnej partii politycznej, nazwą partii popierającej kandydata albo skrótem nazwy partii, jeżeli wniosek ten nie został zawarty w treści zgłoszenia;
- 3) **pismo organu statutowego partii politycznej potwierdzające poparcie partii** dla kandydata (zob. pkt 7 ppkt 5);
- 4) **oświadczenie pełnomocnika wyborczego lub osoby upoważnionej do zgłoszenia kandydata, stwierdzające liczbę podpisów wyborców popierających kandydata na senatora** objętych wykazem podpisów (art. 212 § 5 pkt 1);
- 5) **wykaz podpisów wyborców popierających kandydata na senatora;**
- 6) **pisemną zgodę kandydata na kandydowanie na senatora** w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 15 października 2023 r., **ze wskazaniem numeru okręgu wyborczego**, w którym kandydat wyraża zgodę na kandydowanie oraz **nazwy komitetu wyborczego**, z którego zgłoszenia kandydat zgadza się kandydować.

Zgoda na kandydowanie powinna zawierać:

- a) imię (imiona),
- b) nazwisko,
- c) nazwisko rodowe,

- d) imiona rodziców,
- e) datę i miejsce urodzenia,
- f) adres zamieszkania,
- g) obywatelstwo,
- h) numer PESEL kandydata,
- i) wskazanie nazwy partii, do której kandydat należy lub stwierdzenie, że nie należy do partii politycznej.

Zgodę na kandydowanie kandydat opatruje datą i własnoręcznym podpisem (art. 212 § 5 pkt 2).

Przykładowy wzór zgody na kandydowanie na senatora stanowi załącznik nr 3 do informacji;

- 7) **pisemne oświadczenie kandydata o posiadaniu prawa wybieralności** (art. 212 § 5 pkt 4). Oświadczenie może być złożone na jednym dokumencie wraz ze zgodą na kandydowanie.

Przykładowy wzór zgody na kandydowanie na senatora stanowiący załącznik nr 3 do informacji zawiera oświadczenie o posiadaniu prawa wybieralności;

- 8) **oświadczenie kandydata urodzonego przed dniem 1 sierpnia 1972 r.** w przedmiocie pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z tymi organami w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r.

Oświadczenie składa się według wzoru stanowiącego kompletny załącznik nr 1a do ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z2023 r. poz. 342, 497 i 1195) – art. 212 § 5 pkt 3.

Kandydat, który nie pracował albo nie pełnił służby albo nie był współpracownikiem organów bezpieczeństwa państwa w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. **wypełnia tylko pierwszą stronę części A** formularza oświadczenia lustracyjnego oraz załącza pozostawiając puste (niewypełnione) pozostałe strony części A. Prawidłowe wypełnienie polega na podaniu wymaganych informacji o charakterze osobowo-ewidencyjnym oraz **podkreśleniu** (**nie przekreśleniu**) właściwej treści oświadczenia (np. nie pracowałem/nie pracowałam, itd.).

Kandydat, który **odpowiednio pracował, pełnił służbę lub był współpracownikiem** organów bezpieczeństwa państwa w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. wypełnia następną stronę części A formularza oświadczenia lustracyjnego oraz część B.

Wzór Oświadczenia lustracyjnego stanowi załącznik nr 4 do informacji.

Oświadczenie lustracyjne składa się tylko jeden raz. Jeśli kandydat kiedykolwiek składał już oświadczenie lustracyjne według wyżej wymienionego wzoru (np. w związku z wcześniejszym kandydowaniem w wyborach), nie składa go kolejny raz, lecz zamiast Oświadczenia lustracyjnego **składa Informację o złożeniu oświadczenia**, według wzoru stanowiącego załącznik nr 2a do powołanej ustawy.

Wzór ten stanowi załącznik nr 5 do informacji.

Oświadczenia lustracyjne zawierające błędy formalne (brak podpisu, sprzeczność w treści, tj. wypełniona i podpisana część negatywna oraz pozytywna oświadczenia albo złożone na formularzu obowiązującym do 13 września 2007 r. lub nieprawidłowo wypełnione), nie będą przyjmowane do zasobu Biura Lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej. **Stanowią one wadę zgłoszenia.** Nie stanowi wady zgłoszenia niepodanie w oświadczeniu nazwiska rodowego przez kandydata-mężczyznę, jeżeli nazwisko, którego używa jest takie samo.

Z obowiązku złożenia Oświadczenia lustracyjnego lub Informacji o złożeniu oświadczenia zwolnieni są obywatele urodzeni 1 sierpnia 1972 r. i później.

12. **Po zgłoszeniu kandydata na senatora niedopuszczalna jest zmiana kandydata lub uzupełnienie** oznaczenia przy nazwisku kandydata o partii politycznej popierającej kandydata, który nie należy do żadnej partii politycznej (art. 212 § 6).

Wyjątek od tej zasady ustala art. 265a Kodeksu wyborczego, który przewiduje, iż w przypadku gdy nazwisko kandydata na senatora skreślono na skutek jego śmierci, komisja zawiadamia osobę zgłaszającą kandydata o możliwości zgłoszenia nowego kandydata. Zgłoszenie kandydata może nastąpić najpóźniej w dniu 2 października 2023 r. i nie wymaga zbierania podpisów wyborców popierających zgłoszenie kandydata.

13. **W sprawach przyjmowania zgłoszeń kandydatów na senatora przez okręgową komisję wyborczą i kontroli poprawności zgłoszenia oraz rejestracji kandydatów**

na senatora stosuje się odpowiednio przepisy art. 213-218 Kodeksu wyborczego. Od postanowień okręgowej komisji wyborczej, o których mowa w art. 215 § 3 i 4, art. 216 § 2 i art. 217 § 2 Kodeksu wyborczego, zgłaszającemu kandydata służy prawo odwołania do Państwowej Komisji Wyborczej w terminie 2 dni od daty podania do publicznej wiadomości postanowienia (opublikowania uchwały na stronie internetowej delegatury Krajowego Biura Wyborczego obsługującej tę komisję); postanowienie podaje się do publicznej wiadomości oraz doręcza się osobie zgłaszającej kandydata (art. 218).

— * —

W załącznikach do niniejszej *Informacji* Państwowa Komisja Wyborcza zamieszcza, do wykorzystania pomocniczo, wzory dokumentów związanych ze zgłoszeniem kandydata na senatora.

Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej

Sylwester Marciniak